

Kijk, proef, voel en leer in een school(moes)tuin

NWT-conferentie 2023
'Laat naar je Kijken'
10 maart 2023

Annerie Rutenfrans
Hennes Claassen

Wat komt er aan bod

- Wie zijn wij en wie zijn jullie?
- Definitie schooltuin
- Belang schooltuin
- Basisvoorwaarden
- Schooltuincyclus
- Instructie- en lesmateriaal
- Week van de Schooltuin
- Workshop zelf teeltplan maken

Hennes Claassen

- 🥕 Opa Tuin
- 🥕 22 jaar coördinatie schooltuin
buitenplaats Park Rusthoff
Sassenheim
- 🥕 Fulltime vrijwilliger groen, groen-
erfgoed
- 🥕 Onafhankelijk en belangeloos
- 🥕 Enige schooltuin nationaal
keurmerk natuurlijk tuinieren
- 🥕 Winnaar Gouden Wortel 2022

[Winnaar Gouden Wortel 2022: Teylingen - YouTube](#)

Annerie Rutenfrans

- 🥕 20 jaar schooltuinadviseur
- 🥕 Eigenaar adviesbureau Beleef & Weet ondersteunt opzetten schooltuinen bij school www.beleefenweet.nl
- 🥕 Mede initiatiefnemer en partner Alliantie Schooltuinen

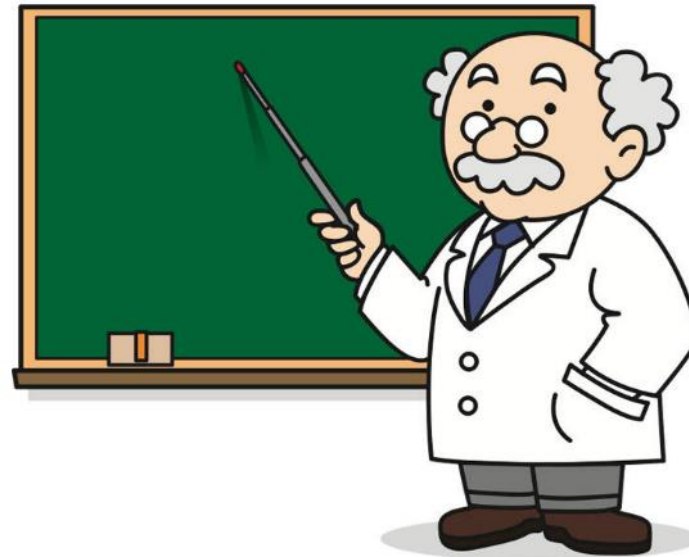
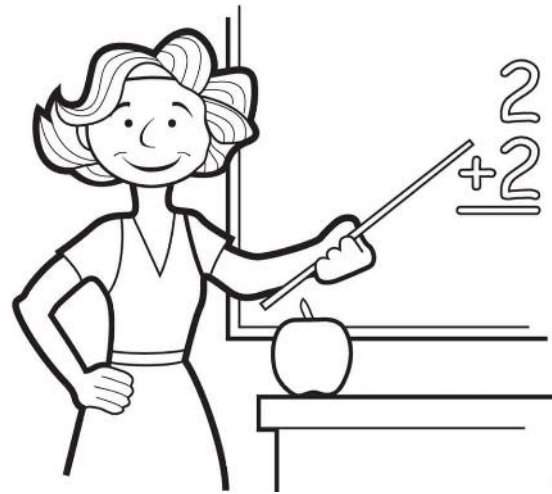
www.alliantieschooltuinen.nl

- 🥕 Groen Handje voor Provincie Gelderland voor JLE

www.jonglereneten.nl/groene-handjes-regio-nijmegen

Wie zijn jullie?

Anders?

Definitie Schooltuin

Locatie waar kinderen
zaaien, verzorgen en
oogsten dus
meermaals per jaar
moestuïneren!

Belang schooltuin

- Gezonde smaakvoorkeur
- Actief leren in de buitenlucht
- Basisvakken in de praktijk
- Sociale en duurzame ontwikkeling
- Verantwoordelijkheid en burgerschap

Succesfactoren binnen de school (directeur en team)

FLEXIBEL omgaan met lestijd en lesstof
LEUK vinden buiten te zien hoe groenten groeien
OUDERS / GROOTOUDERS enthousiasmeren
WILLEN (moes)tuinieren met de kinderen, graag!

Bewuste keuzes maken - FLOW

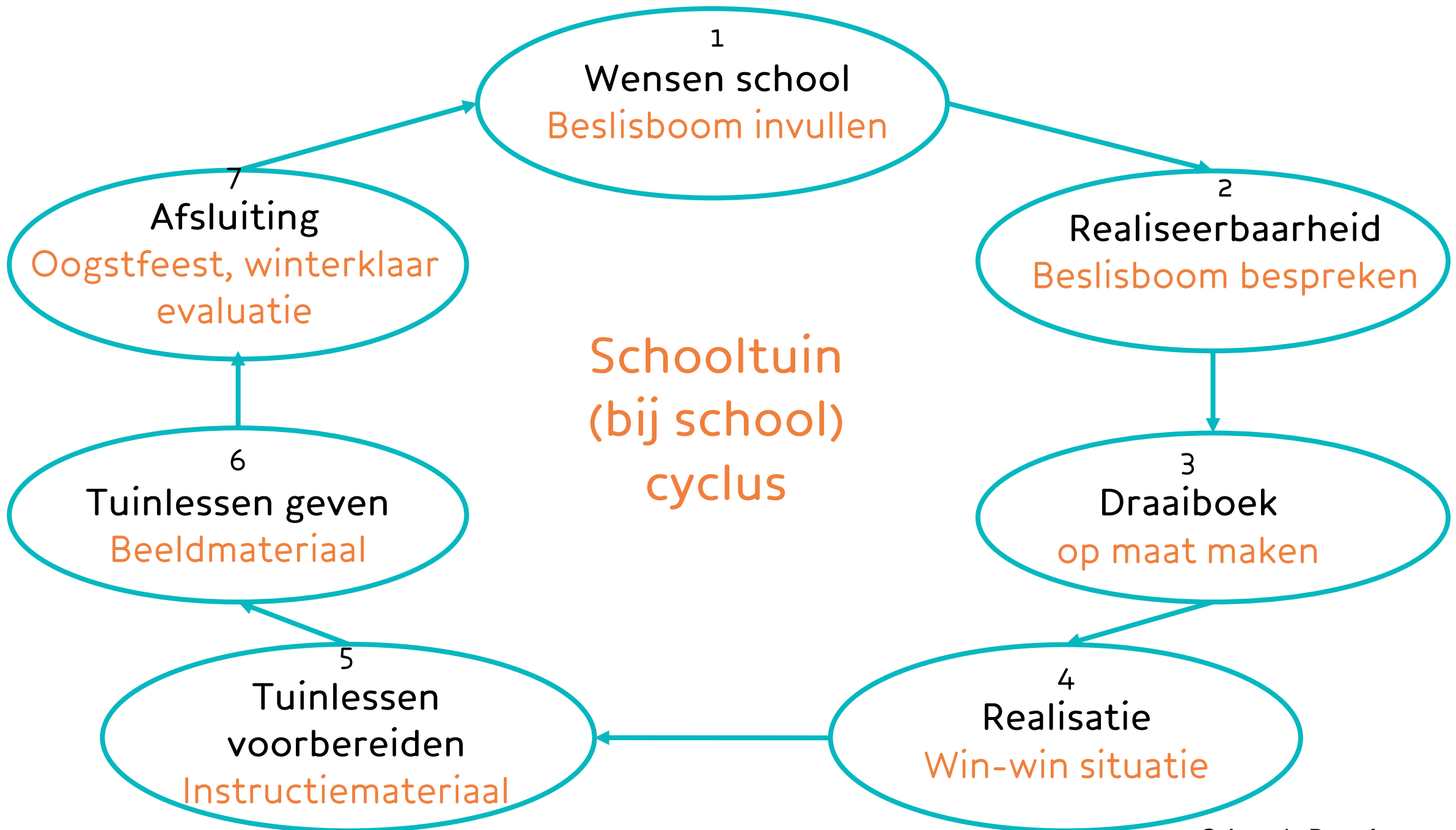

Succesfactoren buiten de school

GOEDE professionele begeleiding (van willen tot doen!)
RUIMTE bieden: financieel, fysiek en logistiek
ONTZORGEN wat betreft onderhoud en infrastructuur
WAARMAKEN met elkaar

Met een draaiboek (plan) op maat FLOW -> GROW

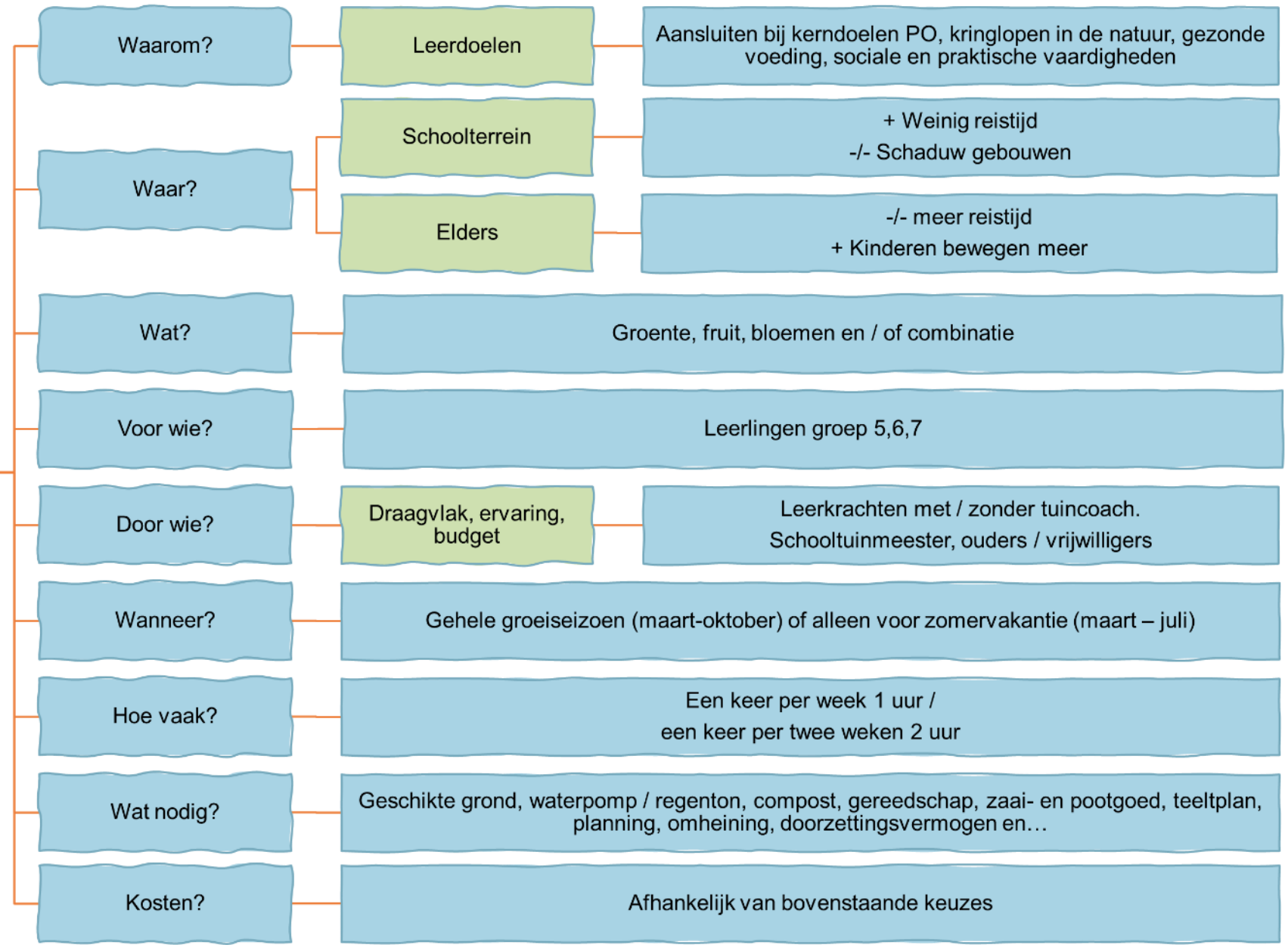

Beslisboom

Schooltuin
Van idee tot realisatie

2 Realiseerbaarheid wensen

- Voor- en nadelen van keuzes
- Haalbaarheid keuzes
  - ondersteuning
  - voorzieningen (water en compost)
  - win-win situaties
- Definitieve keuzes vaststellen

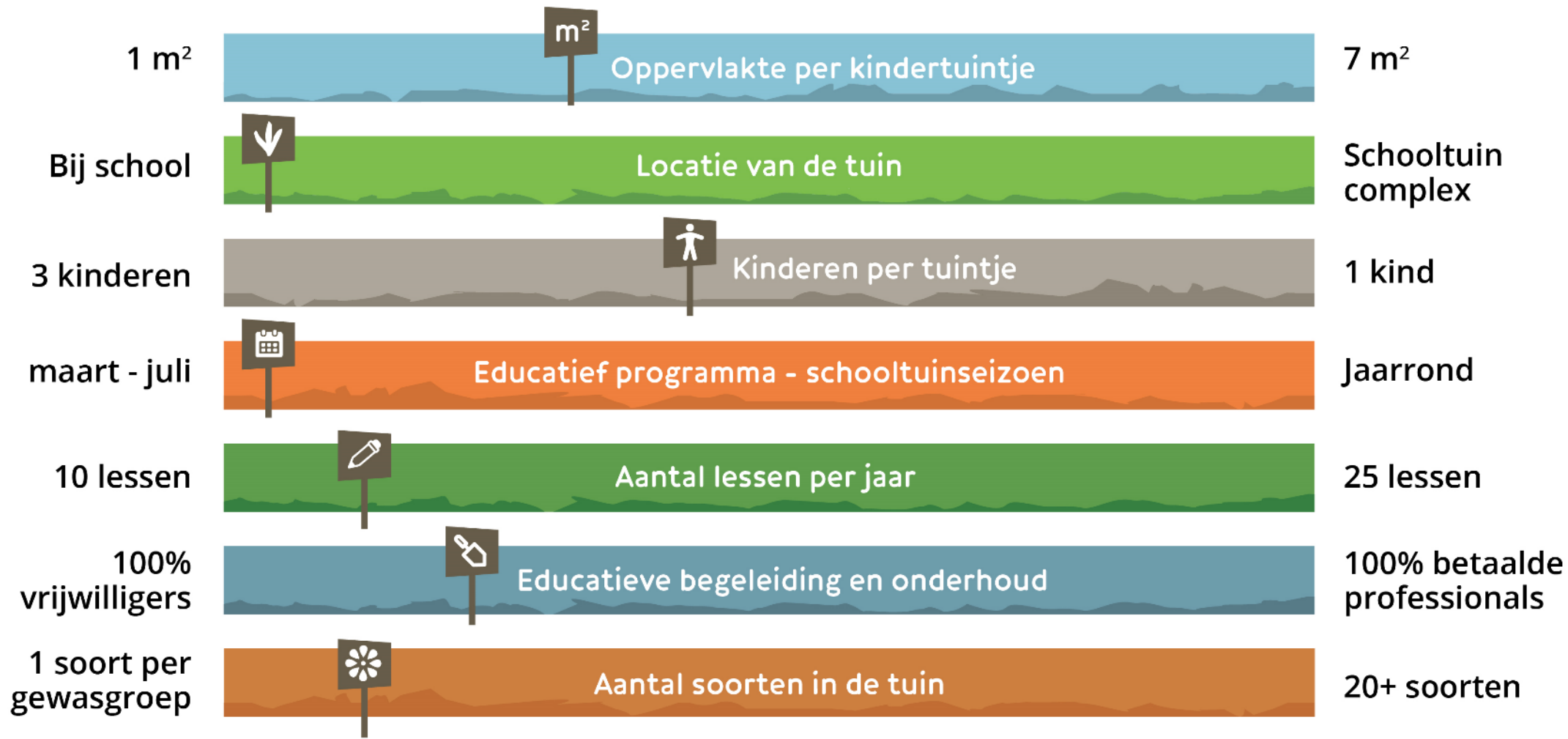

Bij zorginstelling

Bij Yuverta groenopleiding

Keuzes

3 Draaiboek op maat

- Schooltuinontwerp
- Teeltplan (op grond van periode)
- Tijdsplanning
- Gereedschap
- Onderhoudsplan
- Voorzieningen (water, compost)

4 Realisatie tuin

Goede communicatie met hovenier, teeltgrond, compostplek, water

voor

na

5 Tuinles-voorbereiding

De beslisboom

De beslisboom 'Van idee tot realisatie' is een instrument voor de school om vooraf na te denken over de organisatie van een schooltuin.

[Download nu](#)

Instructiekaarten

De moestuin instructiekaarten geven uitleg over het zaaien, poten of planten. Voor leerkrachten en schooltuinondersteuners.

[Naar het lespakket](#)

Handleiding

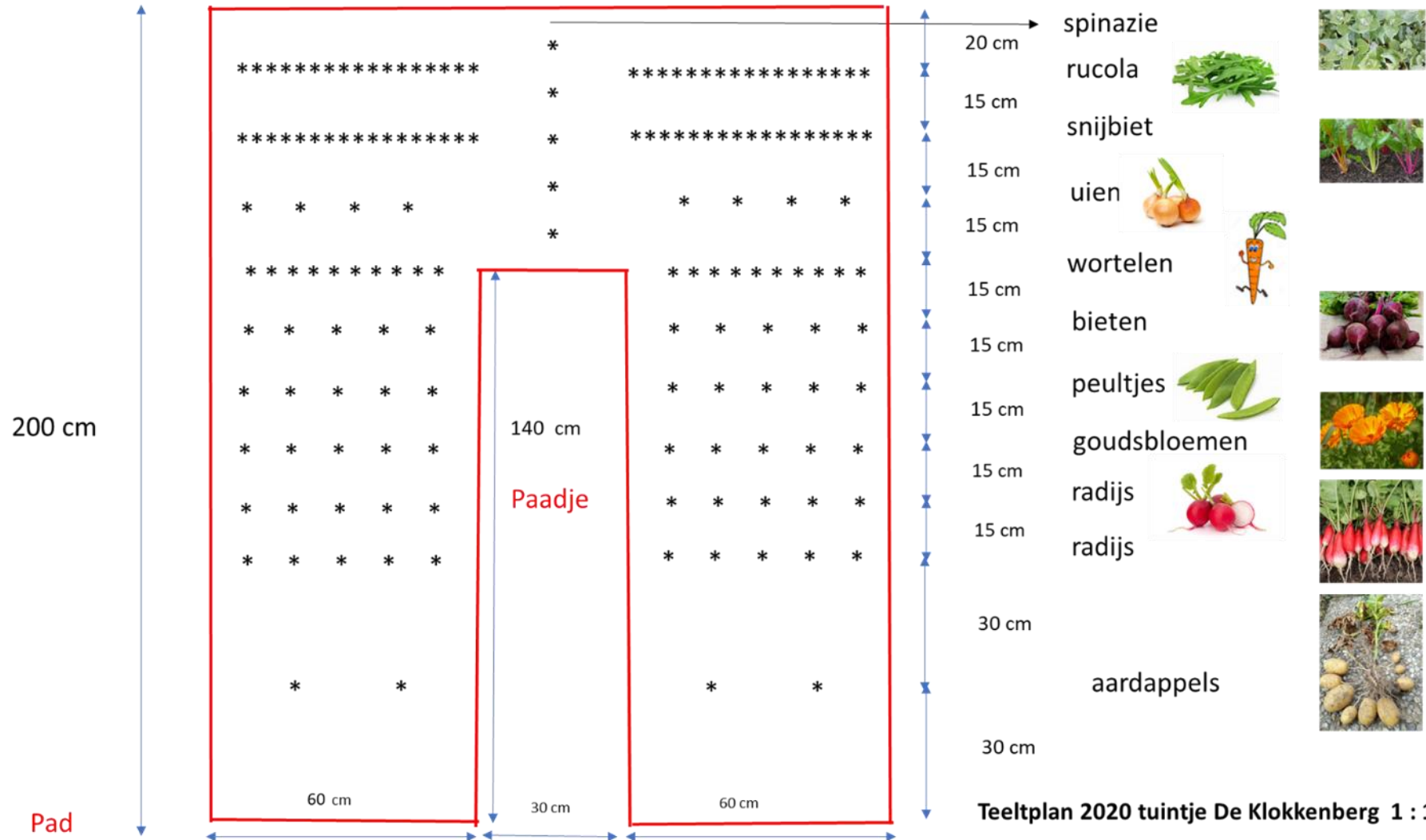
Uitgebreide handleiding door Velt voor het opzetten en gebruiken van ecologische schooltuinen. Voor leerkrachten en schooltuinondersteuners.

[Download hier](#)

<https://alliantieschooltuinen.nl/orientatie-en-realisatie/>

5 Teeltplan

Voorbeelden: Interactief teeltplan

maart – juli
juli – okt

6 Tuinlessen: lesmateriaal

Praatplaten pakket

Aan de hand van de belevenissen in de moestuin geven de praatplaten de leerlingen inzicht in verschillende thema's.

Download nu

Schooltuin lespakket

Een jaar rond met je handen in de grond. Dit lespakket bestaat uit 6 lessen die het hele proces van zaaien tot oogsten omvatten.

Download nu

Reken- en taallessen

In de schooltuin leer je niet alleen over zaaien, verzorgen en oogsten. Je kunt de schooltuin ook gebruiken voor reken- en taallessen!

Download nu

<https://alliantieschooltuinen.nl/lesmateriaal/>

7 Oogstfeest: genieten van 'tuinschatten'

8 Winterklaar maken en evaluatie

Tuin winterklaar maken:

- inzaaien met (mengsels van) groenbemesters
- onkruidvrij maken
- mulchen

Evaluatie:

- doelen gehaald?
- verwachtingen uitgekomen?

Phacelia

Gele mosterd

Week van de schooltuin

Schooltuin of geen schooltuin... Van **22 tot 26 mei 2023** kunnen álle scholen meedoen met de Week van de Schooltuin! Tijdens deze week ontdekken leerlingen hoe leuk het is om zelf groente te zaaien, verzorgen en oogsten. En hoe je van die oogst een lekkere, gezonde maaltijd kunt bereiden.

Aanmelden:

<https://alliantieschooltuinen.nl/week-van-de-schooltuin/>

De Gouden Wortel

<https://alliantieschooltuinen.nl/gouden-wortel/>

Inspiratiefilmpje en brochure

Ter afsluiting lezing

De korte versie aan van de film De Schooltuin over het schooltuinprogramma in Amsterdam; duurt 7:45

<https://vimeo.com/686236365/222ca09f53>

De nieuwe brochure

<https://alliantieschooltuinen.nl/2023/03/08/brochure-schooltuinieren>

Workshop Interactief teeltplan

Doel

Zelf een teeltplan maken voor een schooltuintje op het schoolplein.

Werkwijze

- Een denkbeeldig deel van het schoolterrein of bij school voor ogen hebben
- De grootte bepalen
- Teeltplan maken a.d.h.v. wensen (beslisboom)
- Gebruik eventueel de zaaikalender

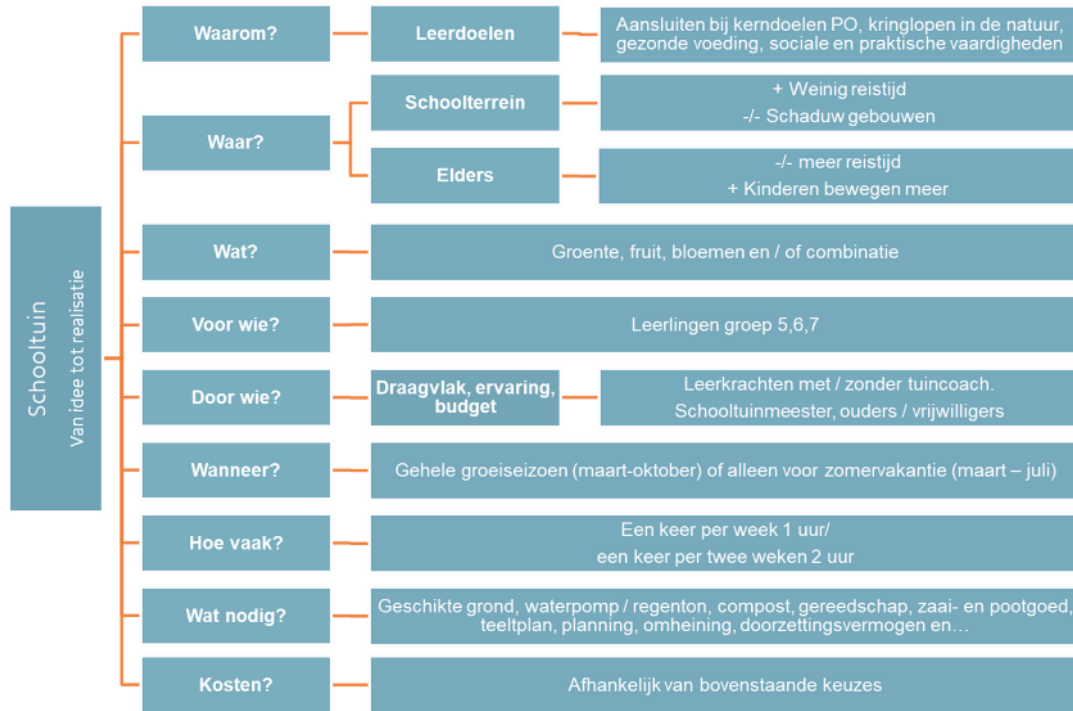
Vervolg op school

- Indien nodig tegels wippen
- Zand eruit en goede tuinaarde erin
- Zaaien/ poten/ planten van de gewassen

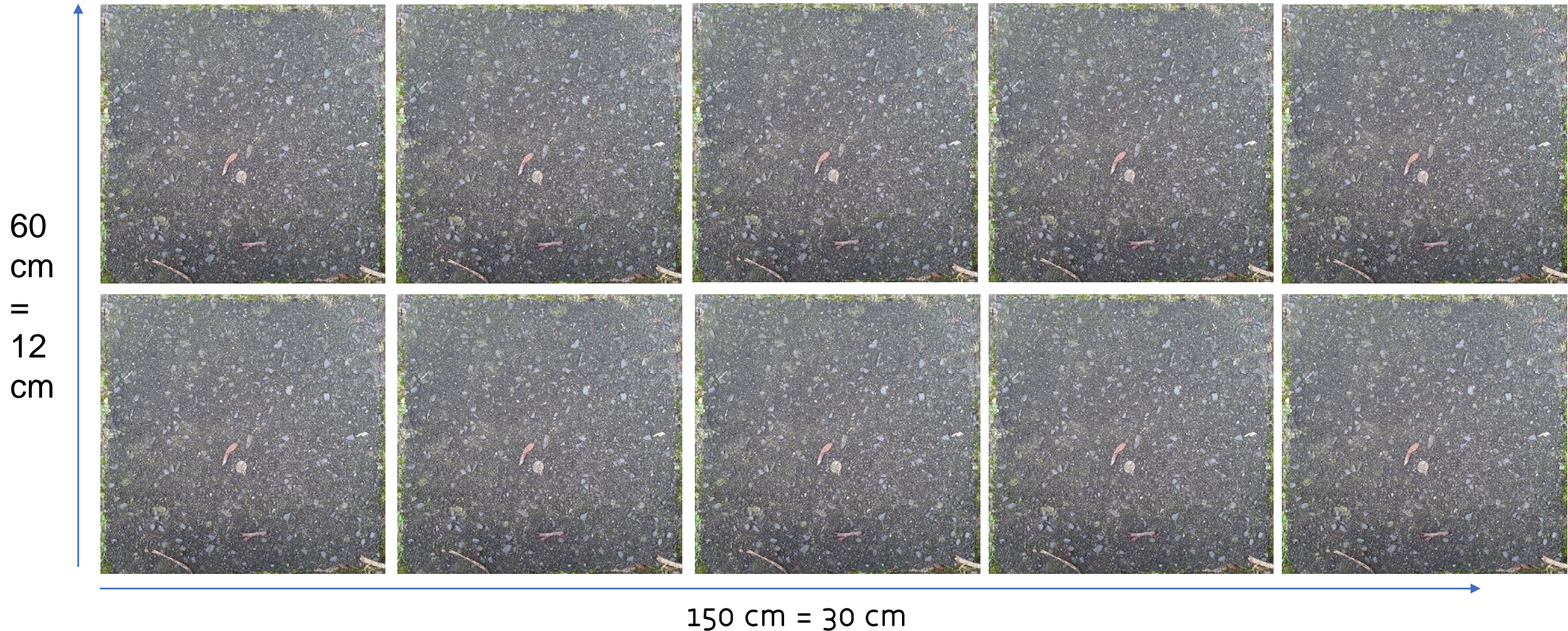

Vooraf op school doen

Locatie en grootte

- Tien stoeptegels van 30 bij 30 cm. Totale oppervlakte van $60 \times 150 = 9000 \text{ cm}^2 = 0,9 \text{ m}^2$
- Welke gewassen en hoeveel kunnen geteeld worden op dit stukje grond?
- Op schaal 1 : 5 betekent dit dat de breedte 12 cm is en de lengte 30 cm

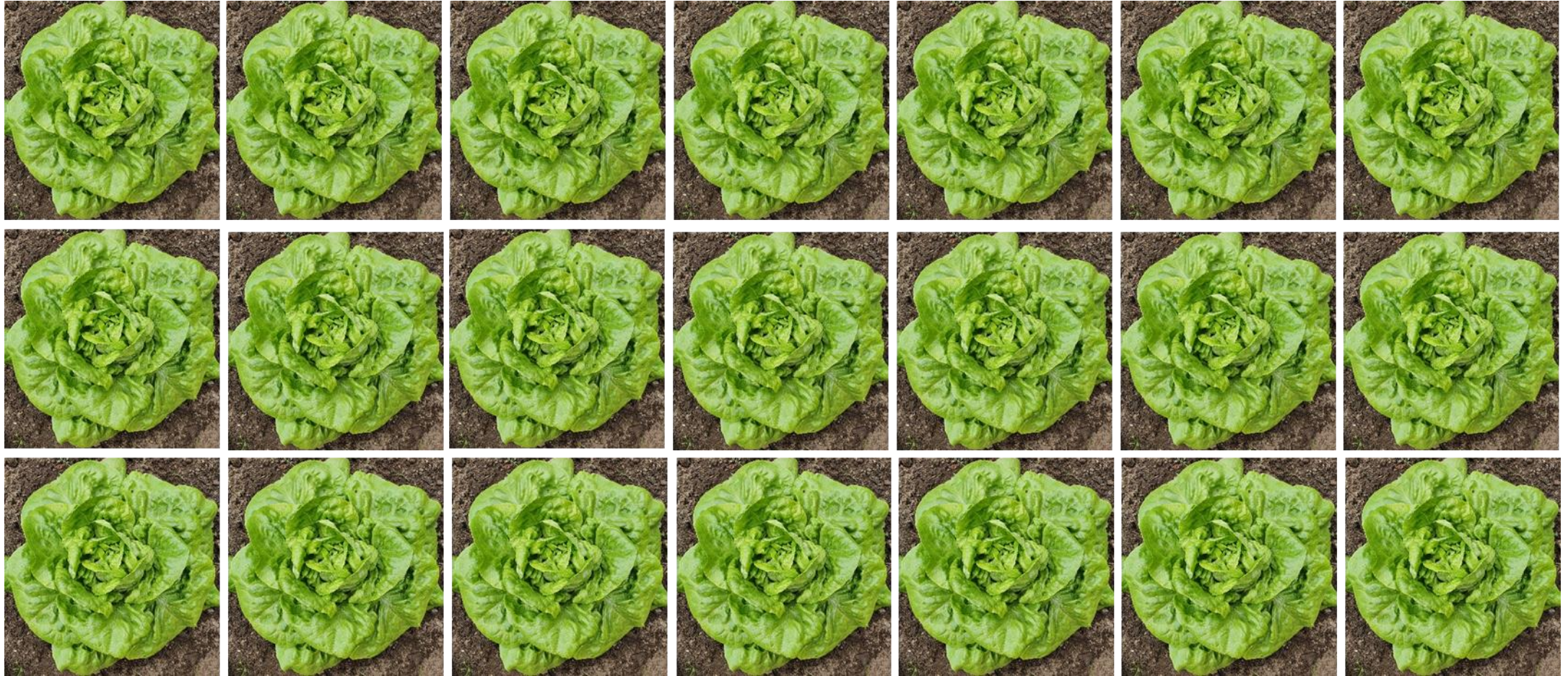

Maak je eigen teeltplan

Nodig:

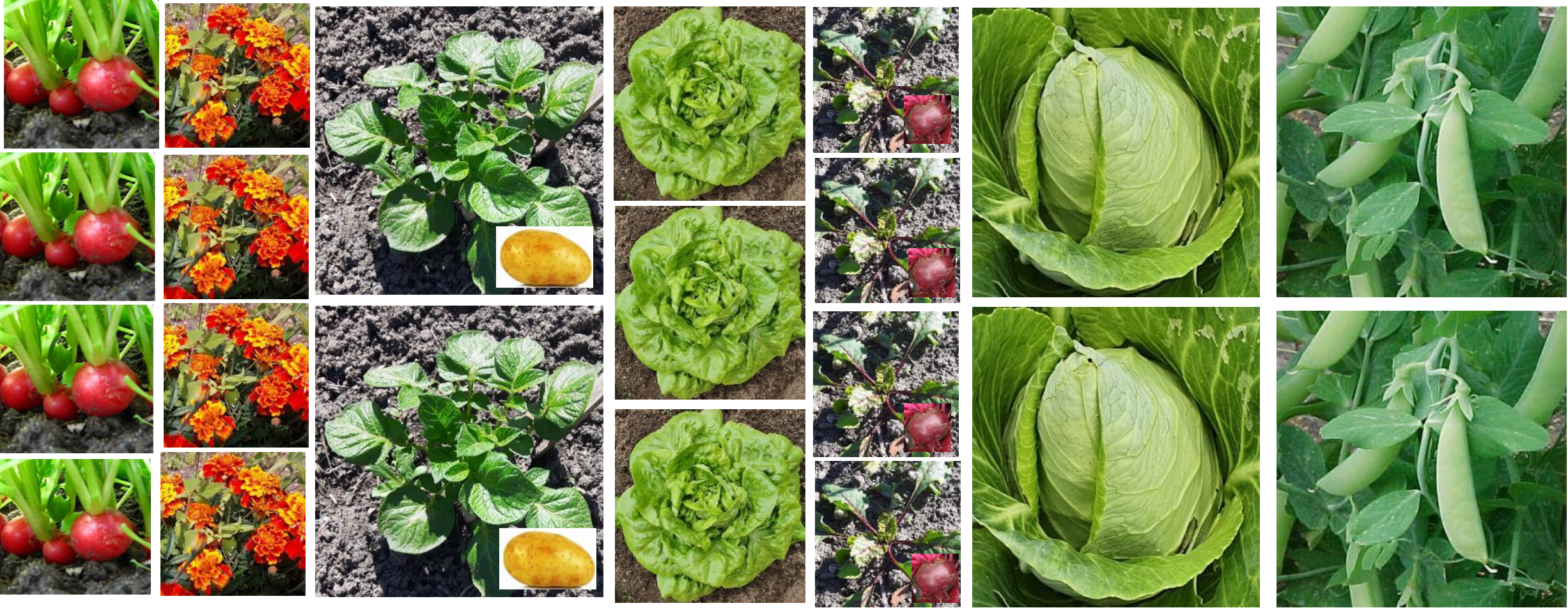
- Gewas-afbeeldingen op schaal op stickervellen
- Dik papier 'de tuin' op A4 formaat (21 cm bij 30 cm)
- Voor 12 cm bij 30 cm (10 stoeptegels) genoeg ruimte
- Schaar
- Zaaikalender

Werkwijze:

- Plan de verschillende gewassen in de tuin
- Ben je er zeker van, plak ze op de tuin

Voorbeeld teeltplan met meerdere soorten gewassen

De dahlia-verrassing!

Van onooglijk tot mooi!
Eetbare bloemen!

Dank voor jullie aandacht

Succes met tuinieren!

Info? Zie www.alliantieschooltuinen.nl

Mensen overtuigen? Gebruik <https://alliantieschooltuinen.nl/2023/03/08/brochure-schooltuinieren>

Vragen? Mail naar info@alliantieschooltuinen.nl